

Austatud lugeja!

Teie ees on selle aasta nn tudenginumber. Olgem täpsed – vastsetl õigusteaduskonna lõpetanud noorte juristide number. Kirjutatakse Covid-19 pandeemiast, konkreetsemalt inimõiguslaste kohustuste peatamisest hädaolukorras; tehingu tühisusest avalikõigusliku keelu rikkumise tõttu, kus mh osundatakse, et ka tehingu kehtivuse hindamisel tuleb arvestada proportsionaalsuse põhimõtet; juriidilise isiku otsuse vastuvõtmise tuvastamise nõudest ehk positiivsest tuvastushagist, mille tuletamine seadusest ei ole seni kohtutes tulemust andnud ja uus lootus seondub ühinguõiguse revisjoniga; keskkonnaõiguse ja arendustegevuse kokkupuudetest, täpsemalt siis vee kaitse ja kasutamise valdkonnas; Euroopa Liidu seadusandja kohustusest järgida karistuse proportsionaalsuse põhimõtet, mis Brüsselist tulevaid haldustrahve vaadates näib üllatav. Ning pagulastest, kes on jäänud Euroopa Liidu ja Eesti õigussüsteemi vahele kinni. Huvitavad ja päevakajalised teemad kõik.

Rääkigem viimasest, pagulastest. Alustuseks tahan noori juriste tunnustada julge teemavaliku eest. Euroopa rändekriis sai alguse 2015. aastal. Selle aja jooksul on Juridicas ilmunud kolm teemakäsitlust, neist tervelt kaks vastsetelt lõpetanutelt.

Maria Plahhotnikova kirjutab, et sooviavalduse (ka suulise) esitamise hetkest muutub kolmanda riigi kodanik rahvusvahelise kaitse taotlejaks ja tal on seaduslik alus viibida Eestis. Selgelt põhjendamatu rahvusvahelise kaitse taotluse võib läbi vaadata kiirmenetluses, aga seda kohaldatakse harva. Euroopa Liit alles kaalub rände- ja varjupaigaleppe muutmist selliselt, et need varjupaigataotlused, mille kohta rahuldava otsuse tegemine ei ole tõenäoline, tuleks ilma liikmesriigi territooriumile seaduslikult sisenemise võimaluse andmiseta kiiresti läbi vaadata. Andestatagu mulle mu paralleel, kuid meenub Hollywoodi kassahitt „Kariibi mere piraadid“: kes suutis kuidagigi üle huulte tuua sõna „Parlay“, oli hetkega – tõsi, üksnes mõneks ajaks – puutumatu. Selle vahega, et piraadikoodeks oli kõigest soovituslikku laadi, Euroopa Liidu õigus mitte.

Eestigi filmiklassikas on lauseid, millest on saanud kõnekäänud. Poliitikas on selliseks lauseks Edgar Savisaare poolt 15. mail 1990 raadio otse-eesõeldu: „Kordan: Toompead rünnatakse!“ Siis oli ründajaks Interrinne, kasutades sõjatehaste töölisi. Täna rünnatakse Leedut. Pagulastega. Maailma ajaloos on ka varem pagulasvoogudega manipuleeritud. Kas nüüdsel viisil, on eraldi küsimus. Ilmselt aga pole Eestile nii lähedal midagi sellist varem juhtunud.

Viitega Hent Kalmole kirjutab Maria Plahhotnikova, et riigi eksistents ei ole tänapäeval ilmselt mõeldav ilma rahvusvaheliste lepingutega liitumisest tingitud suveräänsuse osa äraandmiseta. Ja veel: probleemi alged peituvad selles, et enne, kui tehakse kindlaks, kas kolmanda riigi kodanikul, kes ületab riigipiiri ja esitab rahvusvahelise kaitse taotluse, on õigus saada rahvusvahelist kaitset, lubatakse isik riigi territooriumile. Niisiis: kas tõesti on tekkinud olukord, kus Leedu on oma käed sidunud?

Juristi töös juhtub sageli nii, et avastad end seismas näoga vastu seinale. Norm on ees ja kõik. Kusjuures aeg-ajalt ongi kõik. Kui aga see lahendus näib ebaõige, siis vaata veel. Õigus on süsteem, pealegi tuhandeid aastaid vana. Vanusega koguneb tarkust. Nii võib vabalt juhtuda, et väljudes kitsa normi ja miks mitte lausa õigusharu piirest, terendab ka õiglane lahendus. Leedu näikse olevat seda mõistnud. Ta määratleb toimuva rünnakuna, mitte humanitaarkriisina ning kinnitab, et turistid saadetakse Iraaki tagasi. Tülikas vahejuhtum, aga mis seal ikka – juhtub. Kohe näha, et kunagine kuningriik.

Niisiis, ärge jägem seinale põrnitsema. Ka ei maksa unustada õiglust. Viimane annab õiguses kahlamiseks hädavajaliku perspektiivitunde.

Katrin Prükk